

Wrocław, dnia 01.06.2019 r.

L.dz. 633/2019

INSTRUKCJA O NAZWIE

Wytyczne dotyczące ochrony dzieci i młodzieży w Archidiecezji Wrocławskiej

**wydana przez Arcybiskupa Metropolite Wrocławskiego Józefa Kupnego
dnia 1 czerwca 2019 roku**

Instrukcja ta przeznaczona jest do stosowania we wszystkich parafiach, wspólnotach i dziełach Archidiecezji Wrocławskiej, zarówno przez osoby duchowne, konsekrowane, jak i świeckie, które podejmują posługę duszpasterską i wychowawczą wśród dzieci i młodzieży wypełniając różnego rodzaju zadania, funkcje lub urzędy powierzone przez kompetentną władzę kościelną. Dokument ten stanowi wskazania dotyczące postępowania w kwestiach ochrony dzieci i młodzieży i jest wyjaśnieniem przepisów zawartych w ustawie o obowiązku troski o ochronę dzieci i młodzieży w Archidiecezji Wrocławskiej wydanej 1 czerwca 2019 r. przez Arcybiskupa Metropolite Wrocławskiego Józefa Kupnego (por. art. 3 ustawy o obowiązku troski o ochronę dzieci i młodzieży w Archidiecezji Wrocławskiej).

Opieka nad dziećmi i młodzieżą zawsze musi być związana z troską o ich integralny i pełny rozwój, dobro duchowe, psychiczne i fizyczne. Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka, objawiona w prawie Bożym oraz strzeżona przez prawo kościelne i państwowe, winna stanowić źródło i gwarancję bezpieczeństwa każdej osoby objętej posługą duszpasterską. Szczególna troska należy się osobom bezbronnym, małoletnim i chorym, które w duchu Ewangelii powinny zostać otoczone większą troską i być chronione przed każdym złem.

Każda placówka edukacyjna czy opiekuńczo-wychowawcza podległa Archidiecezji Wrocławskiej, która w ramach swojej działalności statutowej podejmuje opiekę nad dziećmi, młodzieżą lub osobami niepełnosprawnymi, winna opracować własny kodeks procedur i zachowań, który będzie koniecznym uszczegółowieniem *Wytycznych* (jeśli tego wymaga specyfika danego ośrodka), obejmujący m.in. takie obszary jak: troska o wychowanków z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami wychowawczymi, ochrona danych osobowych, zasady udostępniania wychowankom Internetu, wewnętrzne procedury postępowania oraz wykaz osób odpowiedzialnych za reagowanie na wiadomość o domniemanym wykorzystaniu osoby małoletniej lub niepełnosprawnej.

Wszystkie osoby zaangażowane w posługę wobec dzieci i młodzieży zobowiązane są do zapoznania się z powyższym dokumentem oraz do pisemnego poświadczenia stosowania go w misji duszpasterskiej oraz życiu osobistym. Podpisana przez duchownych deklaracja zostanie złożona w aktach osobowych i będzie przechowywana w Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej, a w przypadku innych osób zaangażowanych w pracę na rzecz dzieci i młodzieży w instytucjach kościelnej osoby prawnej, która angażuje do takiej pracy.

Także wychowawcy, wykładowcy oraz alumni Metropolitalnego Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu oraz wszystkie inne osoby przygotowujące się do podjęcia posługi na rzecz małoletnich na terenie archidiecezji powinni zapoznać się z niniejszym dokumentem oraz złożyć deklarację o znajomości jego treści i stosowaniu go w życiu osobistym i zawodowym.

Jako członkowie Kościoła wrocławskiego w naszym życiu i postępowaniu z innymi opieramy się na zasadach Ewangelii, traktując z należnym szacunkiem wszystkich ludzi, w pierwszym rzędzie tych, z którymi mamy bezpośredni kontakt.

ZASADA GENERALNA

Jednoznacznie potępiamy, jako sprzeczne z zasadami życia społecznego oraz chrześcijańskiego, wszelkie akty przemocy: fizycznej, werbalnej, psychicznej i seksualnej oraz akty wykorzystania seksualnego dokonywane wobec osób powierzonych naszej trosce i pozostających w jakiegokolwiek formie zależności wobec nas.

Akty przemocy uznajemy za wykroczenia ciężkie i sprzeczne z prawem zarówno Bożym, jak i stanowionym kanonicznym i cywilnym, domagające się jednoznacznych reakcji Kościoła, zaś ze strony winowajcy podjęcia wysiłku pokuty i naprawienia wyrządzonych krzywd.

Z pokorą uznając powagę zła tego typu sytuacji i wyrażając ból z powodu słabości tych, którzy zawinili, stosujemy wszelkie środki mające na celu niedopuszczenie do powtórzenia się takich sytuacji w przyszłości.

W sytuacji podejrzenia o wykorzystanie seksualne naszym zadaniem jest **ochrona i pomoc poszkodowanym** oraz doprowadzenie do wyjaśnienia każdego przypadku. W tym celu, nie rezygnując z prawa do obrony (koniecznego np. w sytuacji fałszywych oskarżeń), nie akceptujemy działań pozornych, mających na celu zbagatelizowanie i zatuszowanie sprawy, lecz dążymy do prawdy i w razie potrzeby do ukarania winowajcy oraz dołożenia wszelkich starań, aby podobne sytuacje nie powtórzyły się w przyszłości. Odcinamy się od postaw bierności i milczenia, a tym bardziej ukrywania sprawców tego typu krzywd.

W potwierdzonych i udowodnionych przypadkach jakiegokolwiek przemocy na tle seksualnym stosujemy się do odpowiednich przepisów polskiego prawa oraz rozporządzeń Stolicy Apostolskiej i Konferencji Episkopatu Polski.

Ogólne normy postępowania Zobowiązania prawa polskiego

W myśl łacińskiej maksymy *Ignorantia legis non excusat* (nieznajomość prawa nie jest usprawiedliwieniem) przypominamy o obowiązku znajomości i przestrzegania prawa cywilnego. W związku z powyższym przedstawiamy obowiązujące przepisy, w momencie wejścia w życie niniejszej Instrukcji, a dotyczące zagadnienia ochrony dzieci i młodzieży przed wykorzystywaniem seksualnym i przemocą. Jednak każdy z nas powinien liczyć się z możliwymi późniejszymi zmianami prawa powszechnie obowiązującego, dlatego troska o znajomość głównych zasad wynikających z prawa cywilnego jest zadaniem każdego obywatela.

Polskie prawo karne stawia granicę 15 lat, poniżej której - w przypadku jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym - mamy do czynienia z wykorzystaniem seksualnym, które jest traktowane ze szczególną surowością. W takim przypadku nie ma znaczenia zgoda wyrażona przez poszkodowanego, a wszelkie tego typu czynności są zabronione oraz ścigane z urzędu.

W świetle prawa polskiego osoba małoletnia powyżej 15 roku życia może swobodnie decydować o kontaktach seksualnych, jednakże może dochodzić do zmuszania jej do nich lub też do innych czynności o charakterze seksualnym, także przy nadużyciu stosunku zależności formalnej lub duszpasterskiej, co według prawa jest przestępstwem zgodnie z art. 199 kk. Przypadek taki ma miejsce w sytuacji wykorzystywania wszelkich zależności bądź krytycznej sytuacji pokrzywdzonego (pomiędzy dorosłym a małoletnim, ale też pomiędzy dorosłymi) w relacjach: wychowawca - wychowanek, pracodawca - pracownik, przełożony - podwładny, duchowny - penitent.

Kodeks karny w art. 240 § 1 (po nowelizacji) stanowi:

Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, art. 118a, art. 120-124, art. 127, art. 128, art. 130, art. 134, art. 140, art. 148, art. 156, art. 163, art. 166, art. 189, art. 197 § 3 lub art. 198, art. 200, art. 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Czyny określone w cytowanym art. 200 kk są następujące:

- a) obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 oraz tzw. inne czynności seksualne,
- b) prezentowanie małoletnim treści pornograficznych,
- c) wykonywanie w obecności małoletniego czynności seksualnej,
- d) rozpowszechnianie treści pornograficznych w sposób umożliwiający małoletniemu poniżej lat 15 zapoznanie się z nimi.

Czyny zabronione, które bezwzględnie należy zgłosić polskim organom ścigania, są zatem następujące:

- a) zgwałcenie osoby poniżej lat 15 (art. 197 § 3 ust. 2 kk),

- b) wykorzystanie seksualne osoby upośledzonej umysłowo (art. 198 kk),
- c) obcowanie seksualne z osobą małoletnią poniżej lat 15 (art. 200 § 1 kk),
- d) udostępnianie treści pornograficznych małoletniemu poniżej lat 15 (art. 200 § 3-5 kk),
- e) nawiązywanie przy pomocy sieci teleinformatycznych kontaktu z małoletnim poniżej lat 15 w celu wykorzystania seksualnego (art. 200a kk)

Ponadto do karalnych przestępstw seksualnych z małoletnimi, które nie są objęte obowiązkiem zawiadomienia z art. 240 kk, należą:

- a) nadużycie stosunku zależności lub zaufania wobec małoletniego albo w zamian za udzielenie lub obietnicę korzyści majątkowej lub osobistej wobec małoletniego w celu wykorzystania seksualnego (art. 199 kk),
- b) wytwarzanie, rozpowszechnianie i posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej lat 15 (art. 202 § 3-4c kk).

Według polskiego prawa (art. 39 kk) do środków ochrony małoletnich zalicza się m.in. następujące środki karne:

- a) zakaz prowadzenia działalności związanej z wychowaniem, leczeniem, edukacją małoletnich lub z opieką nad nimi,
- b) obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
- c) zakaz kontaktowania się z określonymi osobami,
- d) zakaz opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu.

Środki te mają na celu działania prewencyjne oraz „unieszkodliwienie” tego, kto dopuszcza się przestępstw wobec dzieci.

Wszystkie osoby zaangażowane w działalność różnorodnych instytucji kościelnych na terenie Archidiecezji Wrocławskiej muszą mieć świadomość prawnego obowiązku zgłaszania odpowiednim organom państwowym przestępstw przeciwko małoletnim. Obowiązek ten winny realizować zgodnie z obowiązującymi normami.

Osoby, które zdobędą wiedzę o przestępstwie dokonanym przez duchownego lub inną osobę na terenie dowolnej placówki kościelnej, zobowiązane są zawsze, by niezwłocznie poinformować o tym Delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży, a także podjąć działania zgodne z obowiązującymi procedurami.

Stwierdzenie wiarygodności czynów, o których mowa w art. 240 kk

Art. 240 kk mówi o obowiązku zgłaszania „wiarygodnych informacji”, tj. takich, które u każdego człowieka rozsądnie oceniającego fakty powinny wywołać podejrzenie, co do zaistnienia przestępstwa (liczy się tu uzasadnione przekonanie o prawdziwości informacji, jednak osoba, na której ciąży obowiązek zgłoszenia, nie ma uprawnienia do badania prawdziwości powziętej informacji).

W tym celu należy przestrzegać następujących zasad:

W przypadku oskarżeń przeciwko osobom duchownym podejmowane jest równoczesne dochodzenie wstępne zgodne z *Wytocznymi KEP*.

W przypadku, gdy osoba duchowna jest naocznym świadkiem przestępstwa, wówczas jej relacja złożona na piśmie (nawet krótka notatka) jest poświadczeniem faktu i w oparciu o nią podejmuje się działania angażujące organy ścigania.

Gdy osoba duchowna uzyska informację o popełnieniu przestępstwa od ofiary lub osoby trzeciej, będącej świadkiem zdarzenia, uwiarygodnienie tego faktu następuje przez sporządzenie notatki z rozmowy. Jeśli to możliwe, winna ona być potwierdzona własnoręcznym podpisem przez osobę informującą, ale nie należy tego wymagać od dzieci. Należy również poinformować daną osobę o prawnym obowiązku zgłaszania takich przypadków organom ścigania oraz ustalić, kto i w jakiej formie tego dokona.

Kilka dodatkowych uwag

W przypadkach dotyczących osób duchownych zgłoszenie właściwym organom winno dokonywać się poprzez delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży, który jest pracownikiem i przedstawicielem w tej materii Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej.

Podczas gromadzenia i przechowywania danych, poza obowiązkiem rzetelności i dyskrecji, konieczne jest uwzględnienie aktualnych norm prawnych dotyczących ochrony danych osobowych. W momencie wejścia niniejszej Instrukcji w życie obowiązującymi aktami prawnymi w tej materii pozostaje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych (RODO) oraz Dekret ogólnym w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydanym przez Konferencję Episkopatu Polski w dniu 13 marca 2018 r.

Sekret powierzony podczas spowiedzi jest objęty absolutną tajemnicą i nie może być złamany (wykroczenie poza ten przepis pociąga konsekwencje przewidziane przez prawo kanoniczne). W tradycji i nauczaniu Kościoła dyskrecji podlega również kierownictwo duchowe, ale należy pamiętać, że w polskim prawie karnym nie jest ono chronione.

Zobowiązania prawa kościelnego

Prawo kanoniczne w tej materii zawiera wiele norm zawartych w kilku dokumentach. Należy cały czas troszczyć się o znajomość nowych dokumentów wprowadzających przepisy dotyczące ochrony dzieci i młodzieży oraz wprowadzające dyscyplinę karną w przezwyciężaniu przestępstw seksualnych wobec nieletnich. Zgodnie z *Motu Proprio Vos estis lux mundi*, do najcięższych przestępstw dokonywanych na tle seksualnym zalicza:

a) przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, polegające na:

- zmuszaniu kogoś, stosując przemoc lub groźbę, czy też nadużycie władzy, do dokonywania lub poddawania się czynnościom seksualnym;
- dopuszczaniu się czynności seksualnych z osobą małoletnią lub bezradną; *Wykroczenie przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z osobą poniżej 18 roku życia albo dorosłą, która trwale jest niezdolna do posługiwania się rozumem, tj. jakiegokolwiek czyn zewnętrzny mający znamiona grzechu ciężkiego w dziedzinie seksualności;*
- wytwarzaniu, prezentowaniu, przechowywaniu lub rozpowszechnianiu, także telematycznie, pornografii dziecięcej, oraz rekrutowaniu lub nakłanianiu osoby małoletniej czy bezradnej do udziału w prezentacjach pornograficznych;

b) czynów dokonanych przez podmioty, o których mowa w artykule 6, polegających na działaniach lub zaniechaniach, mających na celu zakłócanie lub uniknięcie dochodzeń cywilnych lub kanonicznych, administracyjnych lub karnych, przeciwko duchownemu lub zakonnikowi w związku z przestępstwami, o których mowa w punkcie a) niniejszego paragrafu.

W rozumieniu niniejszych przepisów:

a) *małoletni*: każda osoba poniżej osiemnastego roku życia lub zgodnie z prawem z nią zrównana;

b) *osoba bezradna*: każda osoba chora, z ułomnościami fizycznymi lub umysłowymi albo pozbawiona wolności osobistej, która faktycznie, nawet sporadycznie, ogranicza jej zdolność rozumienia lub chcenia, czy też w inny sposób przeciwstawienia się agresji;

c) *pornografia dziecięca*: jakiejkolwiek przedstawianie osoby małoletniej, niezależnie od zastosowanych środków, zaangażowanej w jednoznaczne czynności seksualne, rzeczywiste lub symulowane, oraz jakiejkolwiek przedstawianie narządów płciowych małoletnich w celach przede wszystkim seksualnych.

Tradycja Kościoła zawsze uważała, że szóste przykazanie obejmuje całość ludzkiej płciowości (KKK 2336), a więc przestępstwem jest nie tylko pełen stosunek seksualny (w jakiegokolwiek formie), ale też: dotykanie intymnych części ciała, zmysłowy pocałunek w usta, masturbacja, doprowadzenie do czynności seksualnej małoletniego z inną osobą, której duchowny miałby się przyglądać, demonstrowanie małoletniemu czynności seksualnych dokonywanych przez osoby trzecie lub nagrań pornograficznych, obnażanie się, prowokowanie lub namawianie do grzechu nieczystego, także przy pomocy e-maila lub SMS-a, fotografowanie lub filmowanie małoletnich w celach pornograficznych, a nawet prowadzenie rozmów na tematy seksualne w sposób erotyzujący. Do przestępstwa nie jest więc konieczny kontakt fizyczny, ale wystarczy czyn dokonany przez telefon czy Internet. Każde działanie sprawcy, niezależnie od czasu trwania, w celu wykorzystania małoletniego dla uzyskania satysfakcji seksualnej już samo w sobie jest przestępstwem.

Nabywanie, przechowywanie albo upowszechnianie obrazów pornograficznych, przedstawiających małoletnich poniżej 14 roku życia przez duchownego (art. 6 Norm *De graviori- bus delictis*); chodzi tu o nabywanie i przechowywanie w jakiegokolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek urządzenia oraz o wszelkie czynności o charakterze seksualnym: bezpośrednim lub pośrednim, dokonywane z małoletnimi, o których mowa

w polskim prawie karnym, w tym także gromadzenie i przechowywanie pornografii dziecięcej.

W prawie kościelnym granica małoletniości została jednak wyznaczona na 18 lat (inaczej niż w polskim prawie karnym). W przypadkach, gdy ofiarami są osoby, które ukończyły 18 rok życia, ale pozostają trwale niezdolne do posługiwania się rozumem, stosuje się te same przepisy, które odnoszą się do osób małoletnich.

Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu (kan. 1387 KPK; art. 4 Norm *Degravioribus delictis*); ze szczególną powagą i surowością traktowane są te przypadki, w których kapłan użył sakramentu pokuty lub wykorzystał inną zależność penitenta, np. w kierownictwie duchowym, do wytypowania ofiary oraz jako pretekst do pierwszego kontaktu, kontynuowanego poza formułą sakramentu pokuty, podczas którego dochodziłoby do jakichkolwiek czynności o charakterze seksualnym, o których mowa w prawie.

Kan. 1395 KPK przewiduje sankcje karne dla duchownych także za inne czyny popełnione w sferze seksualności, niepodlegające specjalnym regulacjom.

Przedawnienie według prawa kościelnego następuje po 20 latach od popełnienia przestępstwa, a gdy mamy do czynienia z grzechem przeciwko osobie małoletniej, przedawnienie liczy się od chwili uzyskania przez ofiarę pełnoletniości, a więc następuje w dniu, gdy kończy ona 38 lat. W niektórych przypadkach, rozpatrywanych indywidualnie, Kongregacja Nauki Wiary może zdecydować o niezastosowaniu reguły o przedawnieniu i rozpatrywać je nawet po tym terminie (art. 7 Norm *De gravioribus delictis*).

Należy pamiętać, że - pomimo jasnych ram czasowych stawianych przez prawo zarówno karne, jak i kanoniczne - nie istnieje pojęcie „przedawnienia medialnego”. Jak pokazuje praktyka, dziennikarskie śledztwa i komunikaty odnoszą się często do spraw formalnie przedawnionych.

Oczywistą więc sprawą jest z jednej strony fakt, że prawdy, sprawiedliwości i zadośćuczynienia można domagać się po latach, z drugiej zaś to, że po latach można też zniszczyć dobre imię Kościoła, jeśli atakuje się go niesłusznie. Powinno to być dla nas dodatkowym motywem do podejmowania wyzwań związanych z wszelkimi doniesieniami o wykorzystywaniu małoletnich, aby: w przypadku potwierdzenia zarzutów, niezależnie od czasu tych zdarzeń, móc podjąć realny wysiłek zadośćuczynienia ofiarom, w przypadku niepotwierdzenia lub gdy mamy do czynienia z fałszywymi oskarżeniami, móc podjąć odpowiednie kroki mające na celu ochronę dobrego imienia Kościoła oraz poszczególnych duchownych.

Ordynariusz w przypadku uzasadnionych podejrzeń odnoszących się do jakiegoś duchownego powinien podjąć zdecydowane działania prewencyjne, tymczasowo lub na stałe kierując domniemanego podejrzanego do takiego miejsca pobytu i pracy, w której nie będzie miał bezpośredniego kontaktu z dziećmi i młodzieżą lub osobami, w stosunku do których dopuścił się nagannego zachowania.

Procedura postępowania w konkretnych przypadkach

Ochrona i wsparcie pokrzywdzonych oraz sprawiedliwe ukaranie winnych i zadośćuczynienie za krzywdy - w sprawach związanych z wykorzystaniem seksualnym - według prawa Kościoła katolickiego nakłada na ordynariusza (w przypadku zakonów na wyższych przełożonych zakonnych) obowiązek przeprowadzenia wstępnego dochodzenia, a następnie przekazanie uzyskanej dokumentacji do Kongregacji Nauki Wiary.

Celem wstępnego dochodzenia jest potwierdzenie prawdopodobieństwa zaistniałego przestępstwa i wykazanie zasadności oskarżenia, a w przypadku stwierdzenia prawdziwości stawianych zarzutów, po zebraniu stosownej dokumentacji, przekazanie jej Stolicy Apostolskiej. W praktyce oznacza to konieczność spełnienia poniższych warunków oraz zachowania następującej procedury:

Osobą kompetentną do przyjęcia i prowadzenia sprawy jest Delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży, któremu Arcybiskup Metropolita powierza prowadzenie sprawy. Nazwisko oraz aktualne dane kontaktowe delegata znajdują się na oficjalnej stronie internetowej Archidiecezji Wrocławskiej: www.archidiecezja.wroc.pl w zakładce „Ochrona dzieci i młodzieży”.

Osoba zgłaszająca wykorzystanie może zwrócić się do Delegata, a w przypadku oskarżenia wobec osoby zakonnej, która posługuje na terenie Archidiecezji Wrocławskiej, również do prowincjała (lub siostry prowincjalnej), któremu(cej) podlega oskarżona osoba. W takiej sytuacji delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży podejmie stałą współpracę z danym zakonem, ale obowiązek przeprowadzenia dochodzenia przynależy do wyższego przełożonego zakonnego. Osobę oskarżającą należy poinformować o prawnym obowiązku złożenia zawiadomienia do świeckich organów ścigania, zgodnie z wszystkimi przepisami prawa.

Gdyby oskarżenie zostało wniesione przeciwko zmarłemu duchownemu, zasadniczo nie wszczyna się dochodzenia kanonicznego, chyba że wymaga tego dobro osób poszkodowanych lub Kościoła. Osobę wnoszącą oskarżenie należy powiadomić o tych okolicznościach.

Ofiarę seksualnego wykorzystania - która może, ale nie musi być osobą oskarżającą - oraz jej bliskich należy otoczyć właściwą troską duszpasterską, zapewniając im poczucie bezpieczeństwa, wolę życzliwego ich wysłuchania i przyjęcia od nich prawdy. Należy też - jeśli jest taka potrzeba - ułatwić jej uzyskanie specjalistycznej pomocy duchowej i psychologicznej oraz prawnej. Jeżeli pokrzywdzony wyrazi wolę uzyskania pomocy duszpasterskiej, w pierwszej kolejności należy skierować go do duszpasterza ds. pomocy ofiarom wykorzystania seksualnego. Dane kontaktowe znajdują się na oficjalnej stronie internetowej Archidiecezji Wrocławskiej: www.archidiecezja.wroc.pl w zakładce „Ochrona dzieci i młodzieży”.

Celem wstępnego dochodzenia kanonicznego jest zbadanie faktów i okoliczności czynu przeciwko szóstemu przykazaniu wobec osób poniżej 18 roku życia lub osób pełnoletnich, które są niezdolne do posługiwania się rozumem lub z innego powodu bezbronne. Ponadto, celem jest poznanie i opisanie stanu faktycznego, przygotowanie właściwej dokumentacji oraz uniemożliwienie ewentualnej kontynuacji przestępstw lub popełnienia kolejnych przestępstw, a także ułatwienie naprawienia zła. Dlatego pierwszą informację na temat zarzucanego duchownemu czynu należy dokładnie i dyskretnie zweryfikować, aby w wyniku tej procedury nie ucierpiało dobre imię osoby zgłaszającej, jak i domniemanego podejrzanego. Otrzymywane w tego rodzaju sprawie informacje stanowią podstawę do zaproszenia osoby oskarżającej do bezpośredniej rozmowy. Na podstawie pierwszej zweryfikowanej informacji Ordynariusz rozstrzyga dalszy tryb postępowania, działając według aktualnych norm prawa kościelnego i państwowego.

Zwyczajnym sposobem działania w trakcie wstępnego dochodzenia kanonicznego jest gromadzenie wszelkich możliwych do pozyskania i wiarygodnych informacji. Dokonuje się to przez rozmowę z pokrzywdzonymi i świadkami, zebranie wszelkich możliwych dokumentów w sprawie, w tym opinii lekarskich i psychologicznych. Jeśli ujawnione fakty dotyczyłyby bieżących wydarzeń i wydawały się prawdopodobne, ordynariusz ma prawo do nakazania tego, co jest postanowione w kan. 1722 Kodeksu Prawa Kanonicznego, który zezwala ograniczać lub zakazać sprawowania czynności duszpasterskich, nakazać lub zakazać pobytu w jakimś miejscu, a nawet zabronić publicznego uczestnictwa w Najświętszej Eucharystii.

Jeżeli ujawnione fakty dotyczyły przeszłości, a mamy pewność, że nie mają swej kontynuacji, to ordynariusz rozstrzyga czy i jakie zastosować wobec duchownego skuteczne środki prewencyjne.

Jeśli chodzi o oskarżenia o czyny sprzed wielu lat, zasada ta powinna być stosowana z zachowaniem odpowiedniej słuszności. W tych przypadkach ordynariusz może wymagać od duchownego przedstawienia specjalistycznych opinii od biegłych celem określenia jego zdolności do pracy duszpasterskiej, a w przypadku jakiegś niezdolności duchownego, który jest oskarżony, zachęcić go do wyrażenia uprzedniej i dobrowolnej zgody na poddanie się także specjalistycznej terapii. Dopiero po uzyskaniu pewności, że duchowny jest zdolny do pracy duszpasterskiej, z zachowaniem wielkiej ostrożności, co do wyznaczenia jakiegos urzędu lub funkcji w Kościele.

Podejrzany aż do momentu udowodnienia winy w wyniku przeprowadzenia formalnego procesu korzysta z domniemania niewinności i nie może być pozbawiony prawa do obrony. Należy mu również ułatwić uzyskanie pomocy prawnej i psychologicznej. Gdyby podejrzenia nie zostały potwierdzone, powinno się uczynić wszystko, aby zostało przywrócone jego dobre imię, które ucierpiało na skutek bezpodstawnego oskarżenia, ma on też prawo oczekiwać stosownego zadośćuczynienia.

Dokumentacja wstępnego dochodzenia jest z zasady przeznaczona do wewnętrznego użytku przełożonych kościelnych prowadzących sprawę. Ordynariusz powinien jednak rozważyć, czy dokumentacja ta stanowi podstawę - biorąc pod uwagę znamiona przestępstwa - do złożenia odrębnego zawiadomienia do właściwych organów państwowych zgodnie

z prawem polskim. Mając na uwadze przepisy prawa świeckiego, dotyczące złożenia zawiadomienia o przestępstwie kompetentnym organom ścigania, treścią dokumentacji nie mogą być w żadnym wypadku wiadomości uzyskane z sakramentalnego forum wewnętrznego (tajemnica spowiedzi); analogicznie należy traktować wiedzę uzyskaną w ramach kierownictwa duchowego, gdyby ono łączyło się ze spowiedzią. Niemniej jednak również w takim przypadku należy podjąć starania, aby osobę posiadającą wiedzę na temat wykorzystania dziecka skłonić do zgłoszenia tego faktu w trybie, jaki pozwala na podjęcie kroków prawnych.

Wstępne dochodzenie kanoniczne jednoznacznie odróżnia się od postępowania prowadzonego według prawa polskiego. W przypadku, gdy toczy się postępowanie prowadzone przez organy państwowe, wstępne dochodzenie kanoniczne winno być prowadzone w zakresie, w jakim to będzie możliwe z uwagi na ograniczenia prawne, wynikające z postępowania organów państwowych.

W sytuacjach dotyczących osób świeckich działających w strukturach Kościoła, a popełniających wykroczenie przeciwko szóstemu przykazaniu z osobą, która nie ukończyła 18 roku życia lub z osobą pełnoletnią, ale bezbronną należy postępować w sposób analogiczny, jak ukazano wyżej.

Czas trwania dochodzenia

Dochodzenia powinny być zakończone w terminie dziewięćdziesięciu dni lub w terminie wskazanym w instrukcjach, o których mowa w art. 10 §2. (Art. 14 §1 *Vos estis lux mundi*), jednak metropolita przedstawiając słuszne powody może otrzymać przedłużenie terminu prowadzenia sprawy (por. Art. 14 §2 *Vos estis lux mundi*).

Szczegółowe przepisy odnoszące się do powyższych spraw zostały nakreślone w *Wytycznych i Aneksach Konferencji Episkopatu Polski*.

Sugerowana procedura postępowania wobec oskarżeń i zarzutów

Kiedy dowiedziałeś się o obciążeniu duchownego lub innej osoby zarzutem o molestowanie

W przypadku, gdy poproszono cię o rozmowę, podczas której dowiedziałeś się o nagannym zachowaniu osoby duchownej lub innej (niezależnie, czy zgłasza się sama „ofiara”, czy jej otoczenie), powinienes:

- z uwagą wysłuchać, starając się pozyskać podstawowe informacje odnoszące się do czasu, miejsca, okoliczności zdarzeń oraz wieku pokrzywdzonego w okresie, gdy mogło dojść do wykorzystania;
- od samego początku wykazać zrozumienie i zainteresowanie, nie bagatelizując i nie lekceważąc sprawy;
- na ile to możliwe upewnić się, czy podane informacje są prawdziwe, ale w razie wątpliwości nigdy nie sugeruj danej osobie, że „nic wielkiego się nie stało”, nie kwestionuj jej doświadczenia i nie wydawaj pochopnych sądów;
- poinformować ją o konieczności przekazania tej sprawy dalej (według procedur

kościelnych i państwowych) oraz o potrzebie spotkania z delegatem, który przeprowadzi wstępne dochodzenie.

Jeśli zostałeś obdarzony zaufaniem jako osoba „pierwszego kontaktu”, powinieneś takie zadanie spełnić, ale - pamiętając, że nie jest twoim obowiązkiem przeprowadzenie dalszych czynności, powinieneś doprowadzić do przekazania sprawy do delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży.

Niedopuszczalne jest prowadzenie przez ciebie samodzielnego śledztwa czy też równoległego dochodzenia, kiedy sprawa zostanie już przekazana delegatowi ds. ochrony dzieci i młodzieży.

W przypadku ujawnionej sprawy, znanej już opinii publicznej (nawet w minimalnym zakresie), rozsądną rzeczą jest nie wypowiadać się w sprawie: wyrażając własną opinię czy wersję przebiegu zdarzeń lub występując w obronie kogokolwiek - osobą upoważnioną do kontaktu z osobami niewłączonymi w sprawę (w tym z przedstawicielami mediów) jest wyłącznie ten, kto pełni oficjalną funkcję rzecznika w danej sprawie.

Prowadzący dochodzenie może potrzebować pomocy, której należy mu udzielić na jego prośbę, jednak dla dobra sprawy nie należy podejmować jakichkolwiek działań na własną rękę, nawet gdyby w twoim mniemaniu sprawa prowadzona była w sposób niewłaściwy. Warto jednak swoje zastrzeżenia zgłosić delegatowi lub ordynariuszowi.

Kiedy sam zostałeś oskarżony

W takim przypadku – nawet, gdy zarzuty są nieprawdziwe i krzywdzące – musisz uznać, że jako strona w danej sprawie nie jesteś obiektywny i powinieneś niezwłocznie o wszystkim zawiadomić delegata, który podejmie konieczne działania.

Zakazuje się kontaktu z osobą oskarżającą, gdyż może to zostać odczytane jako próba nacisku mająca na celu „zamknięcie jej ust” i wyciszenie całej sprawy.

Kiedy w twoim środowisku zaczynają krążyć plotki o rzekomym nagannym postępowaniu twoim lub innego kapłana

O sprawie należy poinformować ordynariusza lub jego delegata ds. ochrony dzieci i młodzieży (nawet jeśli wydaje się ona niewiarygodna): pozwoli to na przygotowanie się - z wyprzedzeniem - na ewentualny późniejszy rozwój sytuacji.

Może się zdarzyć, że zostaniesz poproszony o pomoc - podobnie jak w pierwszym przypadku, gdy występowałeś jako osoba „pierwszego kontaktu” - wówczas należy uzyskać możliwie dokładne informacje, ale wyłącznie w tym celu, aby przekazać je arcybiskupowi lub jego delegatowi.

Nie wolno prowadzić dochodzenia na własną rękę; należy pamiętać, że w przypadku krążących plotek to, co sami słyszeliśmy, daje obraz niepełny - zadaniem prowadzącego dochodzenie z ramienia arcybiskupa jest zgromadzenie wszelkich informacji ze wszystkich możliwych źródeł i podjęcie dalszych działań zgodnie z procedurami.

Czego należy unikać we wszystkich przypadkach?

Choć w przypadku oskarżeń możemy spotykać się z całą gamą możliwości: od autentycznych przypadków seksualnych przestępstw po nieprawdziwe oskarżenia, a nawet prowokacje, to jednak musimy zrobić wszystko, aby już od samego początku starać się tworzyć atmosferę wzajemnego zaufania i spokoju, wykluczając wszelką agresję czynną lub bierną, a także jakiekolwiek gwałtowne reakcje (nawet gdyby wydawały się usprawiedliwione), które wymagałyby późniejszego tłumaczenia się lub przeprosin.

Należy unikać wszystkiego, co miałoby pozór działań mających na celu wyciszenie lub zatuszowanie sprawy, a nie prowadziłyby do dojścia do pełnej prawdy.

Dla dobra wszystkich nie wolno z własnej inicjatywy, bez porozumienia z odpowiedzialnym za prowadzenie wstępnego dochodzenia, angażować się osobiście w sprawę, a tym bardziej prowadzić równoległego „śledztwa”.

Zasady reagowania na oznaki wykorzystania seksualnego lub na wiadomość o nim ze strony ofiar

Wiadomość o fakcie przemocy czy wykorzystania małoletniego lub o prawdopodobieństwie tych faktów może pochodzić z różnych źródeł:

- sam małoletni może to ujawnić,
- ktoś ujawni, iż wie od małoletniego, że w stosunku do niego lub innego małoletniego użyto przemocy lub nadal jest wykorzystywany i doznaje jakiejś formy przemocy,
- małoletni może pokazywać zranienia, ale nie potrafi przedstawić wystarczających wyjaśnień,
- zaburzenia zachowania małoletniego mogą wskazywać na to, że prawdopodobnie doświadcza on jakiegoś rodzaju przemocy.

Wejście w posiadanie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga podjęcia odpowiednich działań.

Co należy i warto robić?

- a) Zachowaj spokój.
- b) Potraktuj małoletniego poważnie.
- c) Stosuj aktywne słuchanie, które wyraża współczucie i wsparcie. Nie okazuj szoku ani przerażenia w reakcji na usłyszane treści, ale też ich nie bagatelizuj.
- d) Zadawaj pytania otwarte i tylko w celu uściślenia. Unikaj pytań naprowadzających i nie sugeruj własnych sądów. Używaj słów, które małoletni rozumie i pozwól mu mówić w jego własnym tempie.
- e) Poinformuj małoletniego, że ujawniając problem, postąpił właściwie.

- f) Zapewnij małoletniego, że zrobisz wszystko, co możesz, by mu pomóc.
- g) Powiedz małoletniemu, że on nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
- h) Wyjaśnij małoletniemu, że, aby mu pomóc, usłyszanyymi informacjami będziesz musiał(a) podzielić się z innymi. Pod koniec rozmowy poinformuj go, co zamierzasz dalej zrobić i komu przekażesz uzyskane informacje.
- i) Pamiętaj: osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku wykorzystywania małoletniego, nie jest upoważniona do orzekania, czy to zdarzenie miało miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
- j) W każdym przypadku, a w szczególności w sytuacjach trudnych i niejasnych lub rodzących nierozstrzygnięte dylematy decyzję i odpowiednie działania podejmuje delegat ds. ochrony dzieci i młodzieży.

Czego nie należy robić:

- a) Nie wpadaj w panikę.
- b) Nie reaguj afektywnie.
- c) Nie lekceważ słów małoletniego.
- d) Nie wyrażaj przypuszczeń, sugestii, nie stawiaj hipotez, nie parafrazuj tego, co zostało powiedziane, nie przedstawiaj alternatywnych wyjaśnień.
- e) Nie wyciągaj dodatkowych informacji. Nie dopytuj o szczegóły, by nie prowadzić do ponowienia traumy.
- f) To, co dziecko powiedziało w sposób dobrowolny, jest nieprzekraczalną granicą. Stawianie pytań osobie, która komunikuje dany fakt, w rzeczywistości może mieć wpływ na sposób, w jaki później przedstawi opisywane wydarzenia.
- g) Nie wyrażaj opinii i komentarzy (ani negatywnych, ani pozytywnych) na temat domniemanego sprawcy.
- h) Nie składaj małoletniemu żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotzymane, szczególnie w kwestii poufności. Nie mów niczego w stylu: „obiecuję nikomu o tym nie powiedzieć” ani: „to pozostanie tajemnicą” itp.
- i) Nie ujawniaj szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, której dziecko postawiło zarzuty.

Organizacja bezpiecznej opieki duszpasterskiej oraz wypoczynku dzieci i młodzieży

1. Nietykalność cielesna dzieci i młodzieży jest nienaruszalna. Niedozwolone jest stosowanie kar cielesnych i od tej zasady nie ma wyjątków. Niedopuszczalne są również wszelkie zachowania, które w naszej kulturze stanowią przekraczanie granic intymności.
2. Wszyscy mają prawo do bycia traktowanymi z jednakową troską.
3. Nie może być ze strony kogokolwiek tolerancji wobec zachowań, które byłyby krzywdzeniem innych, niezależnie od źródła takiej krzywdy.

4. Uprzywilejowanym miejscem spotkań z dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza indywidualnych, są miejsca neutralne, a nie prywatne mieszkania wychowawców, osób duchownych i zakonnych. Jeżeli zaistnieje potrzeba spotkania we własnym mieszkaniu, należy zatroszczyć się o jego transparentność (np. poprzez zaproszenie osoby trzeciej, pozostawienie otwartych drzwi, informacja o pobycie nieletniego w tym czasie rodzica lub prawnego opiekuna itp.).
5. Nie wolno takich spotkań w nieroztropny sposób przedłużać. Zarówno pora, jak i liczba spotkań powinny uwzględniać dobro osób małoletnich.
6. Zabrania się częstowania podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami psychoaktywnymi oraz tolerowania ich używania.
7. Również personel sprawujący opiekę nad dziećmi młodzieżą nie może być pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.
8. W pracy z dziećmi i młodzieżą duchowni oraz świeccy powinni używać środków, języka i metod adekwatnych do wieku dzieci i młodzieży. Podobnie powinien być potraktowany przekaz medialny, np. przez telefon komórkowy, Internet itp. W żadnym wypadku nie wolno wykorzystywać materiałów zawierających przemoc oraz treści o charakterze seksualnym lub moralnie wątpliwych.
9. Dzieciom i młodzieży przysługuje prawo do prywatności. W szczególny sposób prawo to winno być respektowane w takich miejscach jak przebieralnie, pływalnie, łazienki i toalety. W wymienionych wyżej miejscach nikt nie może ingerować w prywatność wychowanków. W żadnym wypadku nie wolno wykonywać im zdjęć ani nagrywać. Należy także zadbać, by zdjęć i filmów nie robili sobie nawzajem sami wychowankowie.
10. Nikt nie może wyręczać dzieci i młodzieży ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile są oni w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Jeżeli sami wychowankowie ze względu na wiek albo własne ograniczenia nie są w stanie wykonać tych czynności samodzielnie, pomocy zawsze powinni udzielać świeccy, najlepiej tej samej płci.

Zasady obowiązujące w czasie wyjazdów z wychowankami¹

1. Poniższe zasady organizacji wyjazdów z dziećmi i młodzieżą są uzupełnieniem przepisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej. Organizując wszelkiego typu wyjazdy wypoczynkowe dla dzieci i młodzieży, należy pamiętać o wymogach prawnych zawartych w Ustawie z dnia 11 września 2015 roku o zmianie Ustawy o systemie oświaty i Ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1629) oraz w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2016 r. poz. 452).

¹ Podane tutaj przepisy prawa cywilnego mają nam pomóc w zorientowaniu się w tej materii, nie należy traktować ich jako zamkniętego zbioru przepisów, a jednocześnie należy pamiętać o możliwości ich późniejszej aktualizacji przez ustawodawcę państwowego. Każdy jest osobiście zobowiązany do weryfikowania obowiązujących przepisów prawnych.

2. Obowiązującą zasadą doboru osób, które w dziełach parafialnych i diecezjalnych sprawują pieczę nad dziećmi i młodzieżą, jest ich weryfikacja w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości na podstawie Ustawy z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 405); zaleca się także wymaganie przedłożenia przez te osoby aktualnego wypisu z Krajowego Rejestru Karnego. Za wspomnianą weryfikację opiekunów odpowiedzialny jest podmiot organizujący spotkanie, ale również każda osoba samodzielnie może dokonać autoweryfikacji.
3. Wszystkie wycieczki, wyjazdy, turnusy wakacyjne powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia, zgodnie z wymogami prawa polskiego albo krajów, w których będą przebywać wychowankowie oraz ich opiekunowie.
4. W czasie wyjazdów należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych mogące wskazywać na ich problemy z aklimatyzacją w grupie, trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami oraz problemy w zakresie radzenia sobie z sytuacjami trudnymi w grupie rówieśników. Zadaniem wychowawcy jest podjęcie odpowiednich działań zmierzających do zniwelowania ww. trudności.
5. Szczególną uwagę należy wykazać w stosunku do tych podopiecznych, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem trudności dla innych osób. Nikt nie może bagatelizować sygnałów mogących wskazywać na: izolowanie się podopiecznego w grupie, przejawy agresji, konflikty między podopiecznymi, pojawiające się wśród wychowanków zachowania seksualne nieadekwatne do ich wieku, wykorzystywanie przez rówieśników zagubienia i nieporadności słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie. W takich sytuacjach należy zawsze adekwatnie reagować.
6. Należy poświęcać więcej uwagi wychowankom, którzy nie radzą sobie emocjonalnie w kontaktach z rówieśnikami i kontrolować czy sytuacja nie stanowi dla nich zbyt dużego obciążenia lub zagrożenia. W takich okolicznościach należy wyjaśnić zaistniałą sytuację oraz podjąć odpowiednie czynności zapewniające bezpieczeństwo podopiecznych. W sytuacjach zagrożenia należy zgłosić problem przełożonemu, a w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom.
7. Na każdy wyjazd z dziećmi i młodzieżą, po uprzednim zapoznaniu rodziców (opiekunów prawnych) z programem wyjazdu, organizator wyjazdu zobowiązany jest uzyskać ich pisemną zgodę. Rodzice powinni zostać poinformowani o numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o dziecku podczas jego wyjazdu.
8. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
9. Na początku wyjazdu wychowawcy mają obowiązek zapoznać uczestników z obowiązującymi podczas niej zasadami i regulaminem, i odnotować ten fakt w dokumentacji.
10. Należy zwrócić uwagę, aby czas przeznaczony na odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić

rozplanowaniu miejsc noclegowych. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez personel tej samej płci, co przebywający w nich wychowankowie.

11. Opiekunowie nie powinni nocować w pomieszczeniu, w którym nocują dzieci lub młodzież. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w sypialni z wychowankiem, powinien on o tym fakcie powiadomić inną osobę dorosłą: przełożonego lub kierownika wycieczki oraz, jeśli to możliwe, rodzica (opiekuna prawnego) wychowanka. Niedopuszczalne jest spanie opiekuna i wychowanka na tym samym pościu.
12. Wychowawca powinien na bieżąco przekazywać organizatorowi informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych spotkań, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników, oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów w przypadku dostrzeżonych problemów.

Troska o wychowanków z niepełnosprawnością lub specjalnymi potrzebami wychowawczymi

Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi wymagają więcej troski od pozostałych. Od opiekunów oczekuje się w takich przypadkach szczególnej wrażliwości.

Jeżeli zachodzi potrzeba pomocy wychowankowi z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, personel winien jej udzielać z pełnym zrozumieniem problemu oraz za zgodą rodziców (opiekunów prawnych). Przy udzielaniu takiej pomocy należy kierować się należytym szacunkiem i dyskrecją.

Nikt nie może wyręczać osoby z niepełnosprawnością w czynnościach osobistych, które jest w stanie wykonać samodzielnie. W nagłym wypadku, gdy ten rodzaj pomocy jest potrzebny, rodzice lub opiekunowie prawni powinni zostać o tym powiadomieni tak szybko, jak to jest możliwe.

Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością oraz ze specjalnymi potrzebami wychowawczymi mogą łatwiej niż inni podlegać wykluczeniu w grupie rówieśniczej. Dlatego ważna jest umiejętność zauważania takich sytuacji przez opiekunów, tym bardziej, że opisywane osoby mogą mieć trudności w wyrażaniu swoich uczuć i potrzeb. Nie należy lekceważyć tego, co mówią.

Zasady korzystania z Internetu

1. Parafie, wspólnoty i wszelkie dzieła Archidiecezji Wrocławskiej, które zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu, są zobowiązane podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie

zabezpieczające. Mają też zapewnić dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach. Niniejszy punkt nie dotyczy sytuacji, w których wychowankowie korzystają z Internetu poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci.

2. Upoważniony do nadzoru opiekun ma obowiązek informowania podopiecznych o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu i powinien on nad tym czuwać.
3. Każdemu podopiecznemu należy przydzielić indywidualny login i hasło, umożliwiające korzystanie z Internetu na terenie parafii czy innej placówki, oraz poinformować go o konieczności zachowania loginu i hasła w tajemnicy. Dostęp wychowanka do Internetu możliwy jest wyłącznie poprzez serwer instytucji po podaniu indywidualnego loginu i hasła wychowanka, jeśli zostały przydzielone.
4. Na wszystkich komputerach na terenie placówki z dostępem do Internetu powinno być zainstalowane i aktualizowane oprogramowanie filtrujące treści internetowe, oprogramowanie monitorujące korzystanie z Internetu, oprogramowanie antywirusowe, oprogramowanie antyspamowe, *fire wall*.
5. Okresowo należy sprawdzać, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala się, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania.
6. W sytuacji opisanej w punkcie 5 pedagog lub psycholog, lub inna upoważniona osoba, przeprowadza z podopiecznym rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.
7. Niezależnie od wieku czy statusu danego internauty niedozwolone jest korzystanie w Internecie na terenie danej placówki z treści sprzecznych z zasadami etyki i moralności chrześcijańskiej.
8. Podopieczni nie powinni bez kontroli korzystać z ogólnodostępnych, a tym bardziej prywatnych komputerów ich opiekunów (świeckich i duchownych), a jeśli to czynią, to należy kontrolować, czy podejmowane tam czynności i przeglądane treści nie są dla któregoś ze stron niebezpieczne lub niezgodne z prawem.
9. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy zostanie uzyskana informacja, że podopieczny, korzystając z Internetu, doświadcza jakiegokolwiek krzywdy, należy podjąć wszelkie możliwe działania zgodne z dobrem dziecka.

Instrukcja *Wytyczne dotyczące ochrony dzieci i młodzieży w Archidiecezji Wrocławskiej* przeznaczona jest do stosowania zarówno przez osoby duchowne, konsekrowane, jak i świeckie, które podejmują posługę wobec dzieci i młodzieży na terenie Archidiecezji Wrocławskiej. Przynaglają one i zobowiązują do przestrzegania zasad zawartych w tym dokumencie, a w szczególności: do traktowania wszystkich małoletnich oraz osób wymagających szczególnej opieki z szacunkiem, bez używania zachowań napastliwych, obraźliwych, seksualnie dwuznacznych, poniżających lub związanych z przemocą oraz nieodpowiadających normom prawa kościelnego i polskiego. Wytyczne zobowiązują do przestrzegania zasad budowania relacji międzyludzkich, a zwłaszcza kontaktu fizycznego zgodnych z normami prawa i chrześcijańskiej moralności, by nigdy nie przekraczać

bezpiecznych granic i nie naruszać fizycznej, psychicznej, a zwłaszcza seksualnej intymności drugiej osoby.

Kształtowanie właściwych relacji międzyludzkich dotyczy zarówno kontaktów bezpośrednich, jak i podejmowanych za pośrednictwem urządzeń teleinformatycznych. Budowanie bezpiecznej przestrzeni duszpasterskiej będzie oznaczać ponadto odpowiednie przygotowanie miejsc spotkań z małoletnimi, zwłaszcza indywidualnych, by nie realizować ich w prywatnych mieszkaniach lub innych odosobnionych pomieszczeniach oraz dbać o bezpieczeństwo i transparentność takich spotkań, o ile nie byłoby takiej wyraźnej konieczności. Wytyczne zobowiązują ponadto, by zawsze i niezwłocznie zgłaszać wszelkie obawy i zarzuty dotyczące aktów przemocy lub wykorzystywania seksualnego małoletnich zgodnie z ustalonymi procedurami.

Instrukcja wchodzi w życie dnia 1 czerwca 2019 roku.

ks. Jacek Froriewski
KANCLERZ KURII

+ Józef Kupny
Arcybiskup Metropolita Wrocławski